

cions diverses, car aquestes formes són un poc heterogènies: *broiyzo* f. a l'Erau, segons Plachon, coincideix bastant amb una antiga forma francesa *abroyse* que ja data de 1548 (Platine); sembla que en aquestes hagi actuat la influència del greco-latí *ambrósia* 'ambrosia', justificable pel fet que la *broida* serveix per fer-ne, a manera de tisana, una infusió, ben segur ensucrada, en qualitat d'herba aromàtica i medicinal. Però d'altra banda hi ha formes de parlars occitans més acostats al nostre domini lingüístic, i que coincideixen amb la nostra a tenir el diftong *oi* seguit de consonant dental, i per tant és versemblant que obeixin a una causa comuna: *broine* a Tolosa i *broile* en el Carcassès.⁴

Per al qual es veuen dues contaminacions que bastarien a explicar la forma *broida*, constant i antiga, de manera satisfactòria. La forma que esperariem, com ja hem explicat, és la **broda* (< l'*abrode*); Alart (*InuLC*), cercant una explicació al nom de planta, cita «2 coffes de *broyda* de seda» en un doc. rossellonès de 1370; ara bé el context mostra que això no és un nom d'herba sinó d'un teixit i es deu haver d'entendre com 'dues còffes de brodadura de seda': es tracta per tant d'un derivat del verb *BRODAR* en la seva variant *broidar*, que hem indicat en aquest article com a procedent, en cat. i en oc., del més antic *brosdar*. Era fàcil que ja això fes canviar el nom d'herba *la broda* en *la brodda* (quasi homòfon) > *la broida*.

En el mateix sentit actuava la influència de *brosta* 'conjunt dels brots més menuts d'un arbust o arbre', 'fullatge tendre'. A aquesta influència contribuïa, encara, poderosament, la forma d'una almenys de les dues herbes que es coneixen amb el nom de *broida*: l'anomenada *broida femella* o *espernallac* (dita també *botja llemenosa* o *botja pansera*), de la qual *AlcM* ens dona un gravat (el del mig en l'article *botja* d'aquest dicc.) i una descripció detallada (s. v. *botja*, § 25): «té les fulles no puntejades, irregularment dividides en lacínies linears, les calàtides petites, ovoides, en petits raïms, formant una gran panolla piramidal». Com es veu pel gravat, aquestes «calàtides» o inflorescències diminutes en gran quantitat, al llarg de la tija,⁵ tenen una semblança clara amb un cordó guarnit de brodadura i alhora es poden mirar com a *brosta*.

En resum: en català **l'abrode* < ILLUM ABROTANUM passaria a la **brodda* per la influència conjunta dels dos parònims designadors de coses de forma comparable *la brosta* i *la brodda* > *la broida* 'brodadura'; la d'*ambrosia*, que havia actuat sobre altres formes occitanes, pogué combinar-se amb la del cat. *broida* i la del cultisme *abrod'ne* per donar diverses formes intermèdies.⁶

¹ En el glossari de les seves *Observaciones sobre las plantas* II, 337; si està ben reproduït en la 2.ª ed. (1958) II, p. 426. Aquesta *-e* podria resultar de l'evolució fonètica regular de *-ANU* en català, respectada en el de València: *diaque* DIACONUS, *blada-plade* PLATANUS, *orfe*, *cove*, *argue*, *orgue*, etc. —

² De formació evidentment grega però no clara en els detalls, car si fos compost de *ἀβρός* 'delicat'

(*ἀβρότης* 'delicadesa, efeminació', 'prosperitat') + *τόνος* 'força, vigor', 'mode, mesura, to' — com ho és el nom propi de dona *Ἀβρότονον* (hipocorístic d'una cortesana en Plutarco) — hauria de tenir esperit aspre; en temps de Dioscòrides ja no devia sentir-se enlloc l'aspiració i és possible que la grafia no-aspirada es degui a influència del mot homèric *ἄβροτος*, *ἄμβροτος* 'immortal' (d'on *ἀβροτάζειν*, *ἄμβροτεῖν* «s'ègarer, se perdre») d'etimologia diferent i que no ha de tenir aspiració. — ³ Cosa semblant pot haver passat en els parlars alemanys; on trobem a-al. mj. *ebereize*, b-al. ant. tardà *afrêta*, al. mod. *eberitze* i *aberraute* (Holthausen, *Altsächs. Wb.*; *RForsch.* xv, 845, 852). En aquest últim hi deu haver contaminació de l'al. *kraut* 'herba silvestre', en aquelles altres alguna variant de la família de l'al. *wurzel*, al. ant. *wurz*, angl. *root* 'arrel'. —

⁴ Ronjat, *l. c.*, postula per a aquesta una base romànica **ABROTULU*, sense explicar-ne la gènesi, i això, si fos antic, hauria pogut donar **broth* o **brotle*, però no pas *broyle*. — ⁵ Que en això es fixa l'home del camp i que això és el que l'impressiona en la planta ens ho mostra la frase que Pons i Massaveu (*Trescant per les Serres*, c. 1890, impressions de La Segarra) posa en boca d'una persona muntanyenca (de parlar ingenu i, potser pronúncia un poc acriaturada, que és al que deu apuntar aqueixa *-r-* i aqueix *é 'és'*): «quines fulletes més remenudes!... *broyra!*... sí que *é broyra!*» (cita del *DBal.*). En qualitat de pista vaga (pel que pugui valer, car no em convenc gens la idea de separar *broida* de *ABROTANUM* cercant-li un ignot origen pre-romà), assenyalo certa semblança que vagament es dibuixaria entre el nostre **brodda* i les formes antigues del nom del poble de *Borredà* a l'Alt Berguedà, del qual es coneix una curiosa forma arcaica *Brositano* de 888 i 938 (i hom li n'atribueix d'altres, que falta comprovar, *Borredane* de 1069 i potser de 900). Més aviat em decantaria a separar del nom de planta aqueix curiós NL, i conjecturar potser per a aquest una etimologia —possiblement cèltica—. *VER-UXET-ANO-* 'molt sobirà, molt superior' (que ens deixaria ben allunyats de tota possibilitat d'etimològic semblant per al nom de planta). — ⁶ El significat, en canvi, no és favorable a creure que hi actúés gaire o gens el tipus frprov. *brogi* «réfléchir profondément» encara que vingui d'una base *BROG-* que uns creuen d'origen potser cèltic (Jud, *Rom.* XLVII, 508) i altres germànic (Kleinhaus, *FEW* I, 560, cf. Pedersen, *Litteris* VII, 17-18).

Broidar, V. *brodar* *Broix*, V. apè. a *bròfec* *Broll*, *brolla*, *brollador*

BROLLAR, 'sortir de terra, creixent, les plantes o l'aigua', també oc. *brolbar* 'brotar o sortir de terra, aparèixer': probablement derivats del mot oc. *bruelh*, fr. antiq. *breuil* 'bosquet' (*brull* existí també en sentits semblants en català arcaic), ll. vg. gàllic *brōgīlos*, que es creu derivat del cèltic amb el sentit primitiu de